

## **OLIY PEDAGOGIK TA‘LIMDA TAYM-MENEJMENT PLATFORMASI ASOSIDA BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNING O‘ZINI O‘ZI TASHKIL ETISH KOMPETENSIYASINI INKUBATSIYA QILISH STRATEGIYASI**

**Alimov Bekzod Nematovich**

**Chirchiq davlat pedagogika universiteti Katta o‘qituvchi**

[bekalimov84@bk.ru](mailto:bekalimov84@bk.ru)

**DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23332251>**

**Annotatsiya.** Maqolada oliy pedagogik ta‘limning kredit-modul tizimi (ECTS) sharoitida bo‘ljak o‘qituvchilarning o‘zini o‘zi tashkil etish meta-kompetensiyasini shakllantirishning ilmiy-metodik va strategik asoslari tadqiq etilgan. Tizimli-strukturaviy va akmeologik yondashuvlar negizida taym-menejment tushunchasining vaqtni mexanik taqsimlash emas, balki aksio-pedagogik instrumental platforma sifatidagi mohiyati ochib berilgan. O‘zini o‘zi tashkil etish sub-kompetensiyalarining operatsional-strukturaviy matritsasi (S.M.A.R.T. maqsadlar, Eyzenxauer matritsasi, Plan-Fact tahlili, metakognitiv refleksiya) determinatsiyalangan. Mazkur sifatni inkubatsiya qilishning motivatsion-maqsadli bosqichida qo‘llanilgan innovatsion xrono-texnologiyalar klasteri, xususan, talabalarning kvazi-professional faoliyatiga moslashtirilgan *Self-SWOT Analysis* va *The Wheel of Professional and Personal Life* texnikalarining amaliy mexanizmlari hamda pedagogik effektlari batafsil yoritilgan.

**Kalit so‘zlar:** o‘zini o‘zi tashkil etish, taym-menejment, meta-kompetensiya, kredit-modul tizimi, professional ontogenez, Self-SWOT tahlili, hayot g‘ildiragi, prokrastinatsiya, xronofaglar, akmeologiya.

**Аннотация.** В статье исследуются научно-методические и стратегические основы формирования метакомпетенции самоорганизации у будущих учителей в условиях кредитно-модульной системы высшего педагогического образования (ECTS). На основе системно-структурного и акмеологического подходов раскрыта сущность тайм-менеджмента как аксио-педагогического инструмента, а не механического распределения времени. Определена пошаговая операционально-структурная матрица субкомпетенций самоорганизации (целеполагание по S.M.A.R.T., матрица Эйзенхауэра, план-факт анализ, метакогнитивная рефлексия). Подробно описан технологический инструментарий мотивационно-целевого этапа инкубации данного навыка, включающий модифицированные техники *Self-SWOT Analysis* и *The Wheel of Professional and Personal Life*, адаптированные к структуре квазипрофессиональной деятельности студентов педагогических специальностей.

**Ключевые слова:** самоорганизация, тайм-менеджмент, метакомпетенция, кредитно-модульная система, профессиональный онтогенез, Self-SWOT анализ, колесо жизненного баланса, прокрастинация, хронофаги, акмеология.

**Abstract.** The article explores the scientific, methodological, and strategic foundations for developing the meta-competence of self-organization among future teachers within the European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) in higher pedagogical education. Based on systemic-structural and acmeological approaches, the essence of time management is revealed as an axio-pedagogical tool rather than a mechanical allocation of time resources. A

step-by-step operational-structural matrix of self-organization sub-competences (S.M.A.R.T. goal setting, Eisenhower matrix, Plan-Fact analysis, metacognitive reflection) has been determined. The technological tools of the motivational-targeted incubation stage of this skill are described in detail, including modified techniques such as *Self-SWOT Analysis* and *The Wheel of Professional and Personal Life*, which are strictly tailored to the structure of quasi-professional activities of pedagogical students.

**Keywords:** self-organization, time management, meta-competence, credit-module system, professional ontogenesis, Self-SWOT analysis, wheel of life, procrastination, chronophages, acmeology.

### **1. Muammoning qo‘yilishi va dolzarbligi:**

- Zamonaviy pedagogik ta‘limda bo‘lajak o‘qituvchilarning kross-funksional (universal) meta-kompetensiyalarini rivojlantirish va professional ontogenezin takomillashtirish strategik ustuvorlik hisoblanadi.

- Yevropa kredit-transfer va jamg‘arish tizimi (ECTS) talaba shaxsidan akademik trayektoriyani proaktiv loyihalash, xronologik resurslarni optimallashtirish va ichki javobgarlikni (internallik) shakllantirishni talab etadi, bu esa o‘zini o‘zi tashkil etish muammosini metodologik maqomga olib chiqadi.

### **2. O‘zini o‘zi tashkil etish va taym-menejmentning konseptual mohiyati:**

- O‘zini o‘zi tashkil etish — maqsadga yo‘naltirilgan faoliyat makonini metakognitiv darajada rejalashtirish, operatsional boshqarish va reflektiv-kvalimetrik baholash layoqatini ifodalovchi integrativ-subyektiv tizimdir.

- Zamonaviy taym-menejment vaqtni mexanik tejamkorlik obyekti sifatida ko‘ruvchi klassik utilitar paradigmadan farqlanib, shaxsiy-innovatsion rivojlanish trayektoriyasini avtonom boshqarishga yo‘naltirilgan aksio-pedagogik va texnologik yondashuvdir.

### **3. Tadqiqotning metodologik arxitekturasini:**

- Tadqiqot tizimli-strukturaviy, kompetensiyaviy, shaxsga yo‘naltirilgan va faoliyatli-funksional yondashuvlar konvergentsiyasiga hamda bo‘lajak mutaxassisning proaktiv subyekt (aktyor) maqomi konsepsiyasiga tayanadi.

- Vazifalarni empirik verifikatsiyalashda adabiyotlarning tanqidiy-meta tahlili, gipotetik-deduktiv modellashtirish, monitoringli-pragmatik kuzatish va qiyosiy umumlashtirish metodlari kompleksi qo‘llanilgan.

### **4. O‘zini o‘zi tashkil etish kompetensiyasining operatsional-strukturaviy matritsasi:**

- Mazkur meta-kompetensiya o‘zaro iyerarxik bog‘langan kognitiv va reflektiv-regulyativ instrumental komponentlarni qamrab oladi:

- S.M.A.R.T. mezonlari asosida maqsadlarni prognozli determinatsiyalash;
- Akademik va kvazi-professional faoliyatni strategik rejalashtirish;
- 168 soatlik haftalik siklda xronoresurslarni optimallashtirib taqsimlash;
- Eyzenxauer matritsasi yordamida ustuvorliklarni taktik iyerarxizatsiya qilish;
- Xronometraj va raqamli vositachilar yordamida faoliyat dinamikasini instrumental monitoring qilish (Plan-Fact Analysis);
- Kvalimetrik baholash, metakognitiv refleksiya va hissiy kuyish (*burnout*) holatlarini o‘z-o‘zini tahlil qilish orqali korreksiya qilish;

➤ Tashqi nazoratsiz individual professional muvaffaqiyatga erishish uchun endogen (ichki) motivatsiyani avtonomizatsiya qilish.

#### **5. Motivatsion-maqсадli bosqich va uning innovatsion xrono-texnologiyalari:**

• Dastlabki aksio-teleologik bosqich talabalarda vaqtni qayta tiklanmaydigan eng oliy qadriyatli aktiv (*irreplaceable asset*) sifatida anglashga va xronofaglarni sotsiometrik identifikatsiya qilishga qaratilgan.

• **Shaxsiy va professional Self-SWOT tahlili:** Talabalar o‘zlarining kuchli va kuchsiz jihatlarini (prokrastinatsiyaga moyillik, *pleasing* sindromi) hamda tashqi imkoniyatlar va xavf-xatarlarni (ijtimoiy tarmoqlar tobeligi) to‘rt o‘lchovli matritsada korrelyatsiya qiladilar, bu esa yuqori darajadagi professional refleksiyani uyg‘otadi.

• **"Hayot g‘ildiragi" texnikasining pedagogik modifikatsiyasi:** Kouching vositasi talabalarning akademik yuklama, mustaqil mutolaa, ilmiy-tadqiqot, *soft skills*, salomatlik, ijtimoiy aloqalar, shaxsiy vaqt va dam olish kabi 8 ta fundamental yo‘nalishidagi joriy holatini 10 ballik shkala bo‘yicha baholash va hayotiy muvozanatni ta‘minlashga moslashtirilgan.

#### **ADABIYOTLAR RO‘YXATI**

1. Tojiboyeva G.R., *Bo‘lajak o‘qituvchilarning umumiy kasbiy tayyorgarligida psixologik, pedagogik va uslubiy bilimlar integratsiyasi.* – Toshkent: ZEBO PRINTS, 2025. – 112 b.
2. Tojiboyeva G.R., *Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining pedagogik kompetentligi.* – Toshkent: Zebo Prints, 2025. – 172 b.
3. Tojiboyeva G.R., *Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv asosida bo‘lajak boshlang‘ich ta‘lim o‘qituvchisining kasbiy kompetentligini rivojlantirish: monografiya.* – Toshkent: Zebo Prints, 2023. – 128 b.
4. Tojiboyeva G.R., *Vaqtni boshqarish texnologiyasi asosida talabalarning o‘zini o‘zi tashkil etishini rivojlantirish.*, Муғаллим ҳам узликсиз билимлендириў. Илмий-методик журнал. № 2 2026 й. Б - 281-286
5. Выготский, Л. С. *Педагогическая психология.* — М.: АСТ, Astrel, 2010. — 672 с.
6. Зеер, Э. Ф. *Психология профессионального развития.* — М.: Академия, 2009. — 240 с.
7. Кови, С. *Главное внимание главным вещам. Жить, любить, учиться и оставить след /* Стивен Кови, Роджер Ребекка. — М.: Альпина Паблишер, 2022. — 328 с.
8. Архангельский, Г. А. *Тайм-драйв: Как успевать жить и работать.* — М.: Манн, Иванов и Фербер, 2020. — 272 с.
9. Muslimov, N. A. *Bo‘lajak o‘qituvchini kasbiy shakllantirishning nazariy-metodik asoslari:* Ped. fan. dok. ... diss. — T.: TDPU, 2007. — 315 b.